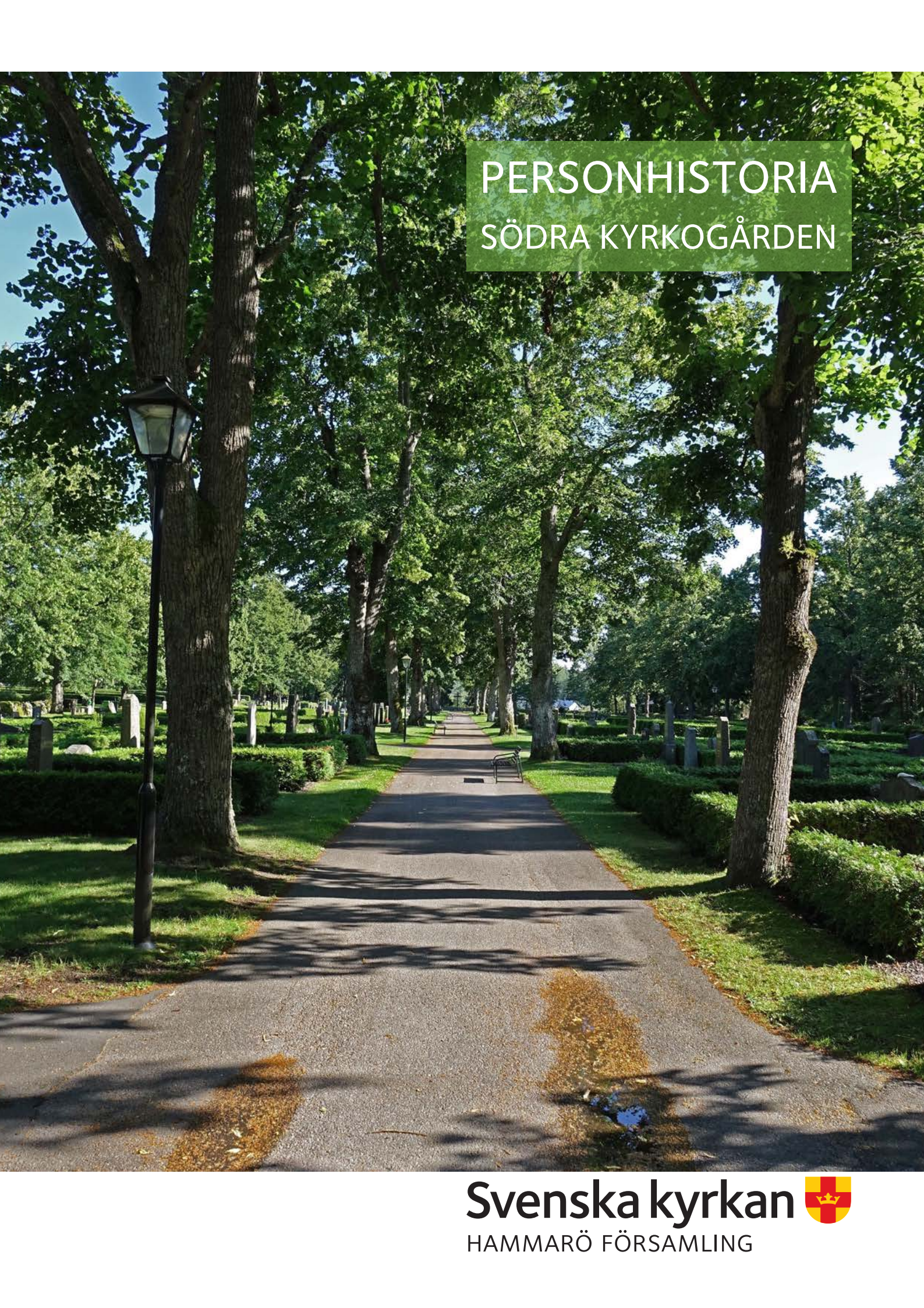

PERSONHISTORIA SÖDRA KYRKOGRÅDEN

PERSONHISTORIA

SÖDRA KYRKOGRÅRDEN

"En kyrkogård kan ses som ett lokalt arkiv och källa till kunskap om de människor som levt i bygden. Här speglas Hammaröbornas livsvillkor, samhällets utveckling och olika ideal i allt från begravningsskick till inskriptioner på enskilda gravvårdar. Det är också en plats som brukas och besöks.

Hammarö kyrka är en av Sveriges få bevarade medeltida träkyrkor, vars äldsta delar härrör från 1300-talet." "Södra kyrkogården är belägen ca 300 meter sydöst om kyrkan, strax söder om klockaregården, och anlades omkring år 1864." Södra kyrkogården har sedan utvidgats 1914, 1931, 1960 och 1965.

"Kyrkogårdarna delades in i områden där gravplatser kunde köpas, och områden med kostnadsfria gravplatser, så kallade allmänna linjen eller allmänna varvet. Här begravdes människor i den ordning de dog, vilket medförde att makar inte fick ligga bredvid varandra. De anhöriga hade varken gravrätt till eller bestämmanderätt över gravplatserna, men ibland satte de ändå upp en liten gravsten. Vi har kvar delar av allmänna linjer på kv.5,6 och 7 på Södra kyrkogården. Kvarter 7 har den mest bevarade linjen, där syns de löpande gravsättningarna från 1932 till 1938." Milena Andersson Kyrkogårdsföreståndare, Bevarandeplan för Hammarö församlings kyrkogårdar

Att vandra omkring på en kyrkogård är som att vandra i ett stilla rum fyllt av minnen. Varje namn rymmer ett helt liv, kort eller långt. Med utgångspunkt i Bevarandeplan för Hammarö församlingskyrkogårdar, Hembygdsföreningens arkiv och Skärgårdsmuseets samlingar mfl. kan du i den här foldern läsa om några av de som ligger begravda här.

Erik Gustav Olsson
från W. Hoflanda
1827-1895

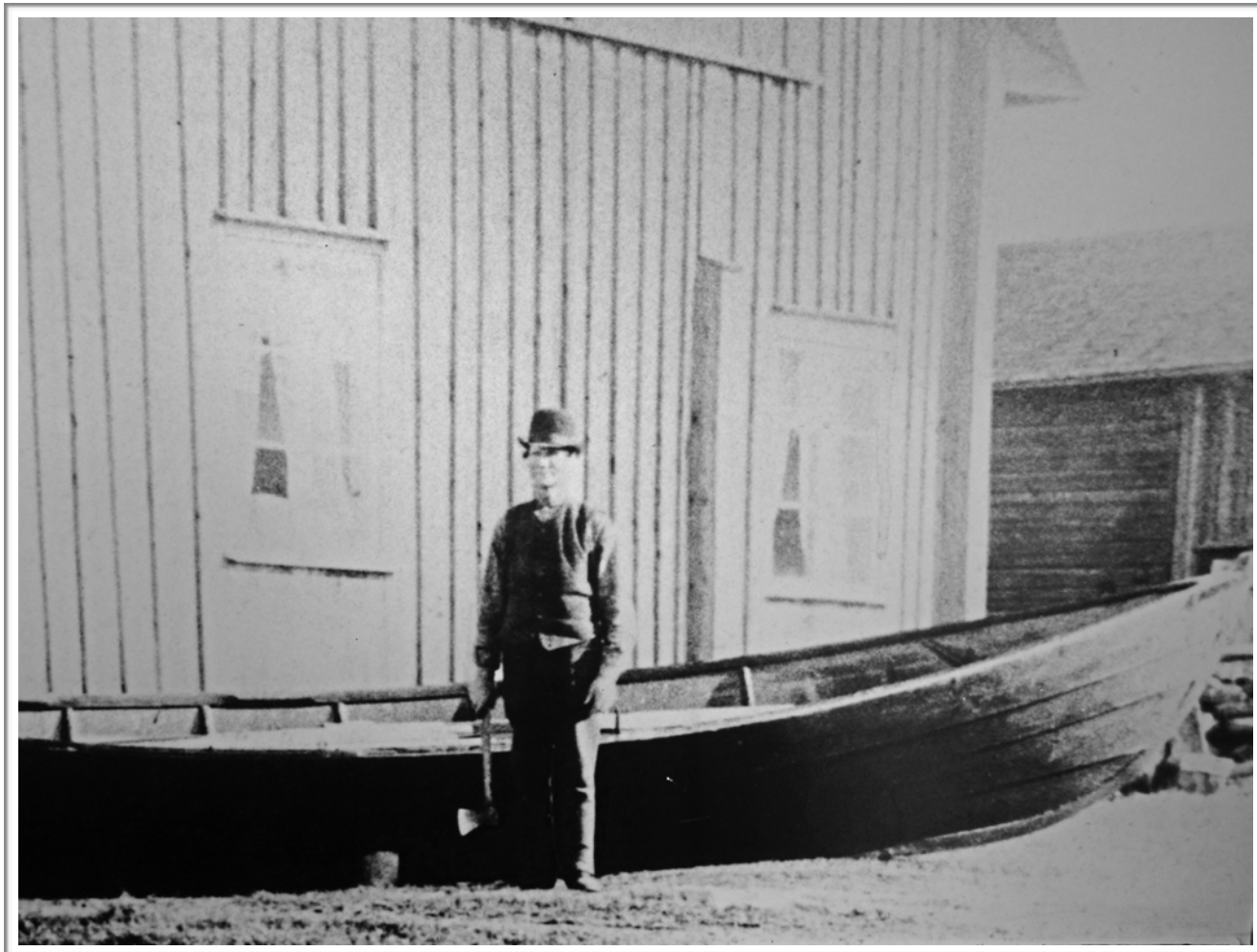

Kristus är mitt lif
Döden är min vinning

Stenen har ett krönande kors med infälld textplatta av marmor. Toppen har en infälld medaljong av biskviporslin (en typ av oglaserat vitt porslin som bränns två gånger för att bli extra starkt, resultatet påminner om marmor) efter förlaga av B. Thorvaldsens motiv "Natten".

I reliefen "Natten" ser du den personifierade natten sväva fram med slutna ögon. I armarna bär hon sina två barn, personifikationerna för sömnen och döden. I håret bär vallmoblommor och bakom henne flyger en uggle, nattens tysta följeslagare.

Gustav Olsson var båtbyggare hemma på gården och hemmansägare. Gustav hade 8 barn. Gustav var Ann Marie Anderssons mammas farfar och Ann Marie bodde tills alldeles nyligen, 2013, i huset där sju generationer bott.

”Bland dem som i högre grad ägnade sig åt fisket, ansågs det tämligen nödvändigt att själv kunna bygga en båt. En viss specialisering gjorde sig dock gällande och namnkunniga båtbyggare under de senaste generationerna är Gustav Olsson i Hovlanda och Karl Svensson i V. Skagene 1869–1956.

Några slipar eller enhetliga verkstadslokaler användes inte, utan båtägaren ställde upp bygget på logen, antingen i sin egen gård eller hos beställaren.

Redskapsuppsättningen var inte större än att en kunde medföras vid ambulerande arbete: yxa, vedsåg, klyvsåg, 3–4 hyvlar, bandkniv, huggjärn och hammare.”

”Trots att jordbruk och fiske upptog en stor del av arbetsåret, nådde de yrkesmässiga arbetande båtbyggarna upp till ett ansevärt antal båtar. Gustav Olsson hade vi ett tillfälle åtta snipor stående på logen, färdiga för leverans, och han arbetade tidtals utanför hemorten, både i Sydsverige och i Norrland.”

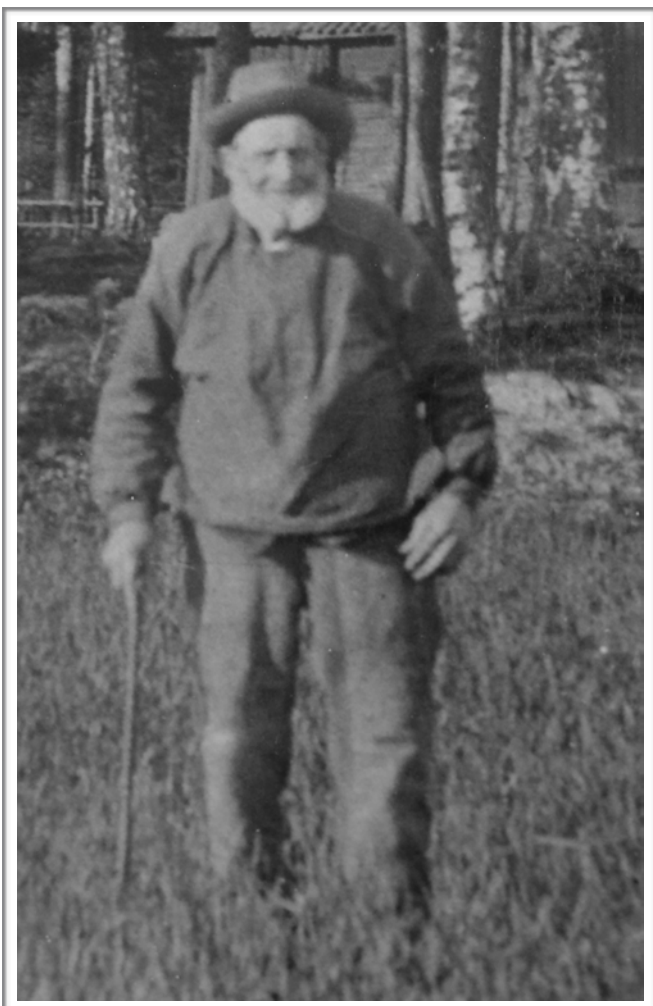
Källa Hammarö en hembygdsbok, Hammarö Skärgårdsmuseum

Här Hwilar
Nämndemannen
N. Sätterström
från Nolgård
1803-1877

2

På sockelns baksida:
Här hvilar enkan
M. G. Sätterström
från Löfnäs
1813-1900
S. P. 454 v7

Nils Sätterström föddes i Södra Ny på
Värmlandsnäs. Maria Greta
Andersdotter föddes i Kila. De bodde
med sin familj på Nolgård, Hammarö.

Till vänster Nils och Maria Gretas son,
Nils Fredrik Sätterström, 1843-1920
Ö. Takene, Hammarö.

Jonas Olsson 1801-1902
Hans maka Ingeborg
1809-1885 Rud

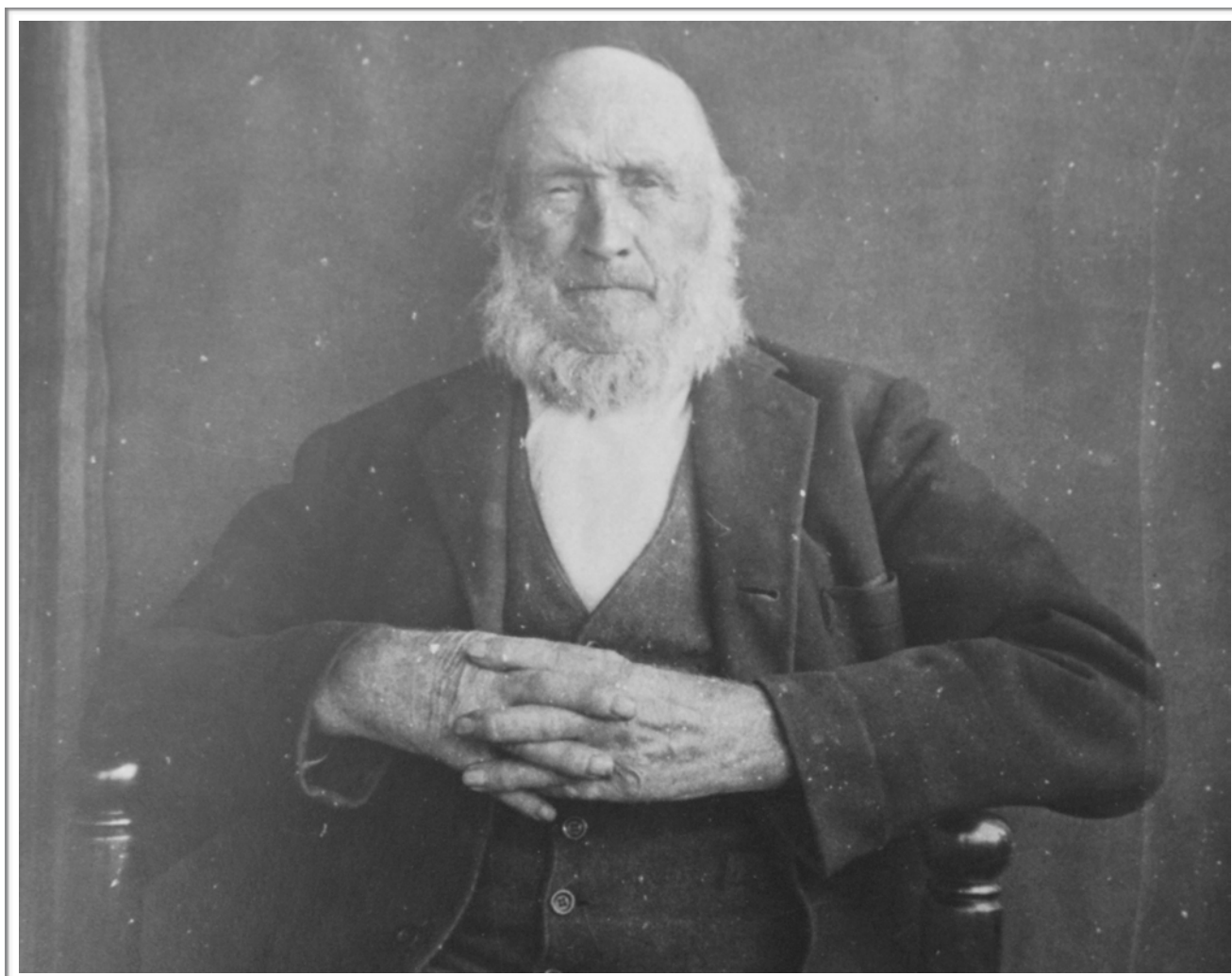

”Då Jonas Olsson fyllde 100 år skrevs det i NWT att han var ’ovanligt kry och rask, uppe varje dag’. Jonas Olssons livshistoria är historien om arbete, förnöjsamhet och ödmjukhet. det hårda arbetet började han som torpare under Kärne Gård i Grava.”

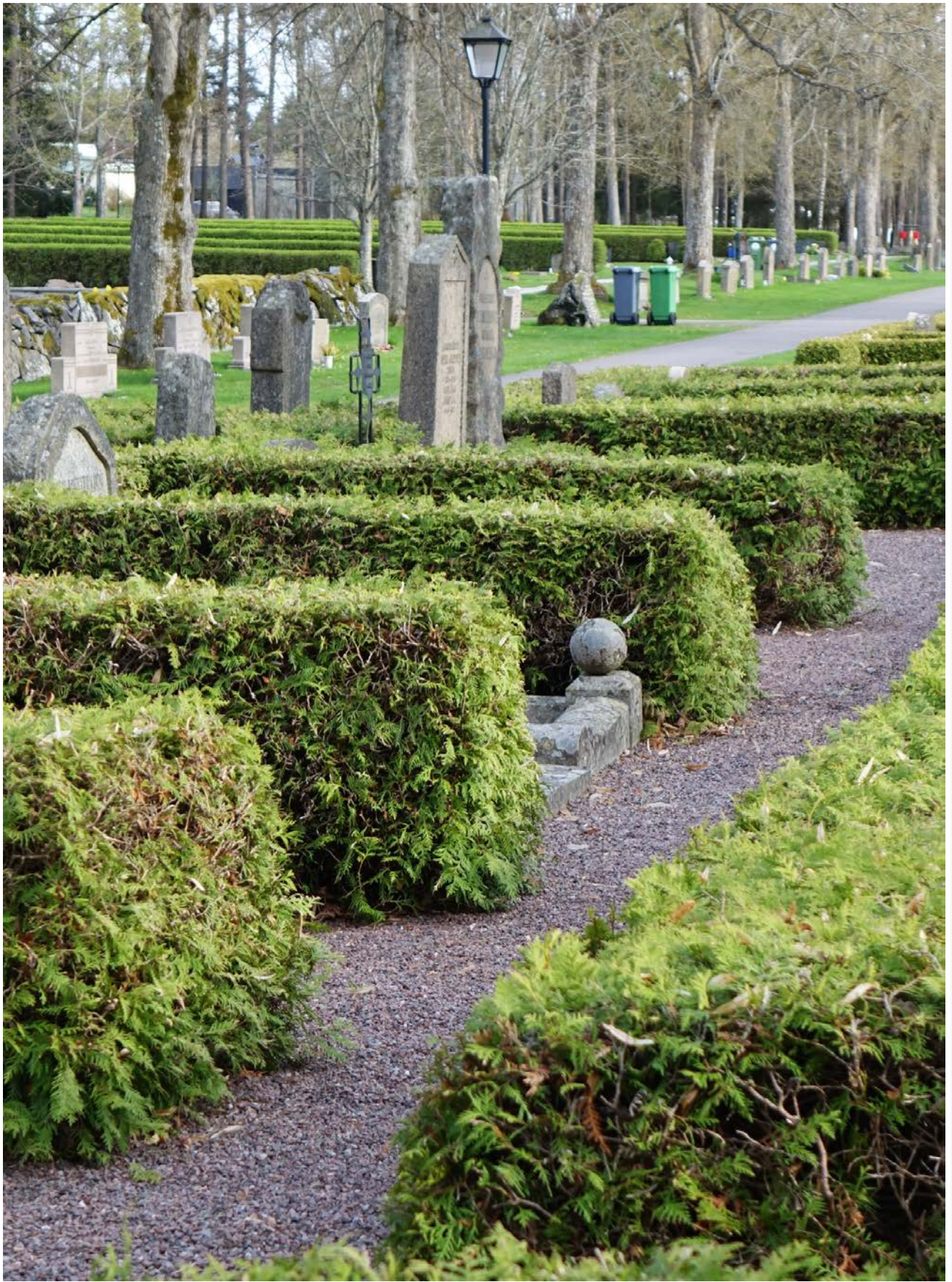
”Han gick några år som pojke på Läroverket i Karlstad, men på grund av fattigdom fick han aldrig fortsätta, men läslusten följde honom hela livet, och han brukade på gamla dagar roa sig med att läsa alfabetet på grekiska.”

”På 1860-talet köpte han Gunnarskär och blev riktig bonde på Hammarön, och när han sålde den gården flyttade han till Ruds soldatboställe, bodde en tid i Holken där han blev änkeman samt avled hos dottern Kristina och hennes man Johan Pettersson.” ”Hans dotter som vårdade honom blev 90 år gammal.

Ur ”Hammarö en hembygdsbok” 1957

Södra kyrkogården Kv 1 052AB

Maria Nilsson 1850–1935 Rud

4

”Skepper-Mari” var gift med fyvaktaren Anton Olsson vars järnkors står i Lapidariet i kv. 3. Han dog dock ung, innan deras tredje dotter Hanna föddes. Han blev njursjuk och Mari tog hem honom och vårdade honom tills han dog. Därefter fick hon 5 kr om året i bidrag från Seglationsstyrelsen.

Hon byggde sig en stuga på fastlandet, gifte om sig med ”Skeppern” L.G. Nilsson

som dog 1919. Han var fiskare och ägde både båt och fiskeredskap. Maris far ägde Sätters gård under tio år. Mari arbetade som mejerska – gjorde smör och ost på stora gårdar. Arbetade även i Stockholm och på Sunds gård i Säfte. Hon var ett s.k. rekorderligt fruntimmer som förlöste barn, hjälpte till när kor kalvade, predikade i Missionskyrkan. När Amalia Johansson skulle föda sitt andra barn rodde Mari ut till Söökojansfyr för att hjälpa till.” Solveig Nyström

Södra kyrkogården Kv 1 035C

Östanås Hammarö

Dottern Gunhild vid huset i Östanås, Hammarö.

Södra kyrkogården Kv 3 012AC-13AB

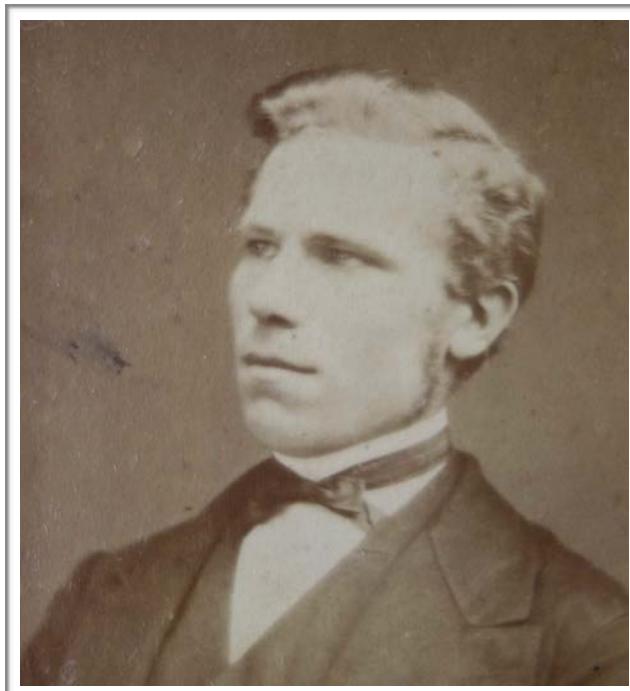
K.G Olsson 1875-1963
 Makan Hanna 1882-1974
 Dottern Frida 1909-1928
 Sonen Arne 1914-1928
 Dottern
 Gunhild
 1916-1932

"Karl Gustav Olsson var född på Hammarö.

Han drev från början ett jordbruk och hade lanthandel i Östanås, en filial på Sundsholmen och en i Rud. Han var under en tid redare för Hammaröbåten, hade kommunala uppdrag och satt i styrelsen för Hammarö Missionsförsamling. Hanna Olssons far var fyrvaktare på Söökojan och dog innan hon föddes. Hanna, hennes mor och två syskon bosatte sig i Rud på Hammarö efter pappans bortgång. Karl och Hanna fick 7 barn tillsammans, varav tre dog under tonåren." Solveig Nyström

6

Fyrwaktaren Anton Olsson 1850–1881

Anton var fyrwaktare, lots och prickhållare på Söökojan. Han föddes på Vithall vid Lurö skärgård. Pappan kom från Värmlandsnäs och mamman från Läckö slott där hennes far var slottskyrkovaktmästare. Föräldrarna flyttade till Sättersholmarna där fadern var fyrwaktare. Anton dog endast 31 år gammal i njursjukdom. Hans hustru Maria Nilsson (Kv 1 035C) väntade då deras tredje dotter Hanna.

Söökojans fyr

Smeden

C.H Jonsson 1860-1936

Hustrun

Stina 1857-1931

Carl Herman Jonsson föddes 1860 i Karlstad och var alltså fem år när staden brann och hans far, som var tornväktare, fick ringa i kyrkklockan för att varna stadens invånare.

Herman lärde sig till smed och arbetade en tid i Brattfors, där han träffade sin blivande fru, Stina Nilsdotter från Nyed.

År 1892 anställdes Herman som smed vid gamla sågen på Skoghall. Till hans uppgifter hörde också att föra ångbåten Signe och senare en större motorbåt, som fraktade "herrarna" mellan Karlstad och fabriken, innan järnvägen blev färdig 1915. När disponent Herlenius tog avsked från Skoghall tackade han smeden Jonsson "särskilt för de många skjutsar och för ett väl utfört arbete i den dagliga gärningen". 'Svarte smén och stiliga Stina' stannade hela livet i Skoghall. De bodde i en lägenhet i Bagarestugan på bruket, där Stina en tid även hade matservering för arbetare vid fabriken. Sönerna blev skickliga verkstadsarbetare i Skoghall och vid Karlstads Mekaniska Werkstad."

Källa: Uddeholmaren 1951/9, Moa Jonsson

8

Fyrvaktare
A. P. Johansson
Söökojans fyr
1869–1945

Hustrun Amalia 1859–1936

Sonen Viktor 1895–1977

"År 1900 kom Anders-Petter Johansson till Tjöja (Söökojan) som förvaltare tillsammans med hustrun Amalia, kallad Mala. Han kom från Värmlandsnäs där han haft arbete på olika ställen, bland annat hos fyrvaktare Edvard Ottersten på Gunnarsholmens fyr. Anders-Petters föräldrar bodde på Hammarön, Mala var infödd Värmlandsbro. Innan hon gifte sig arbetade hon som piga på Rosenborgs herrgård och hon berättade ofta om livet på herrgården som i varje fall för pigorna inte var någon dans på rosor.

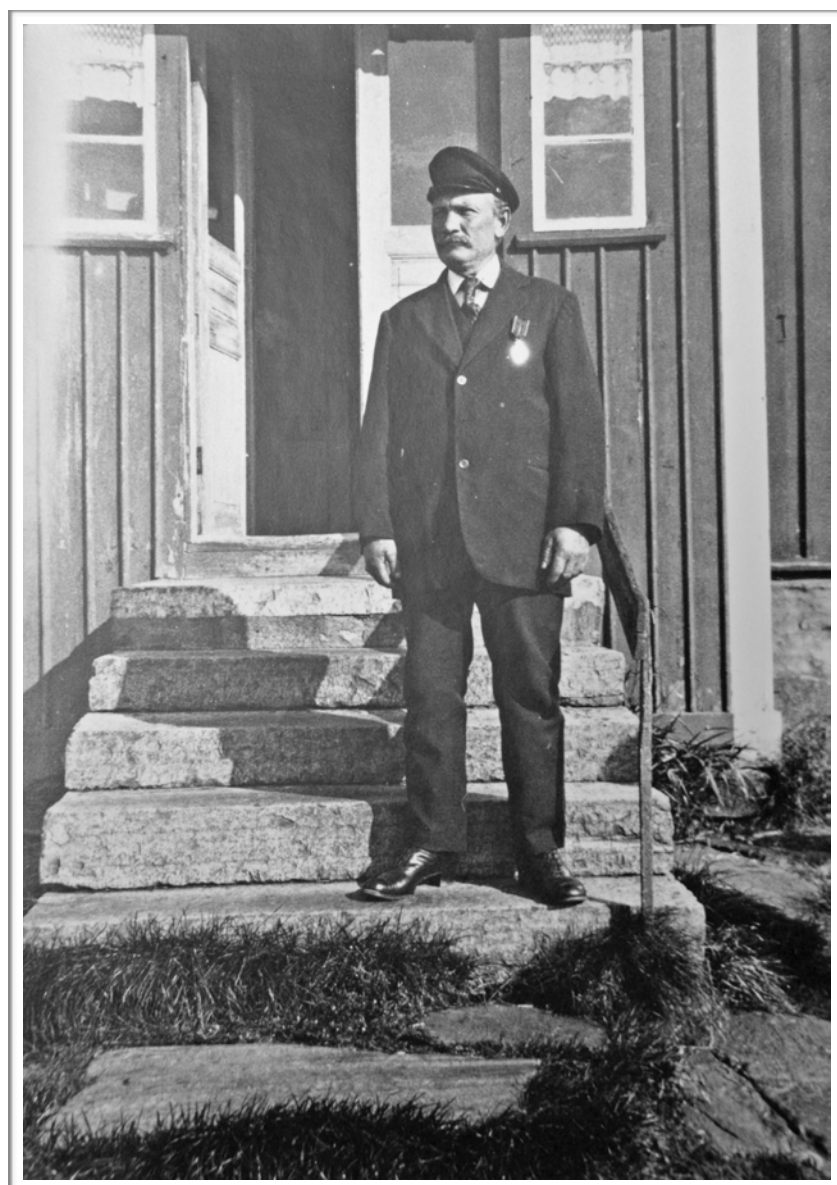
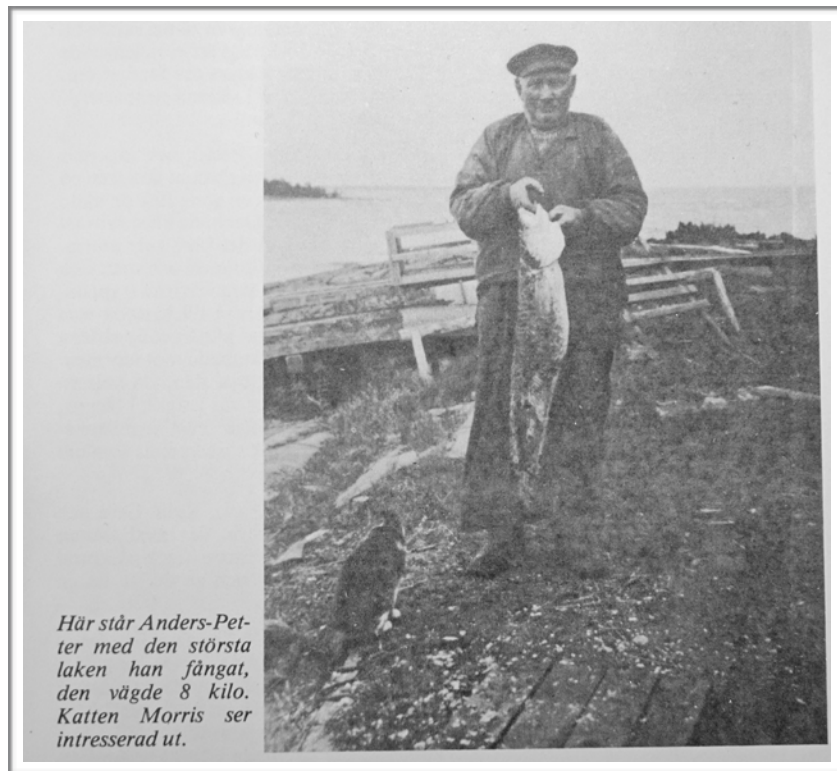
"Anders-Petter var den första som skaffade sig motorbåt här i trakten och detta underlättade ju arbetet högst betydligt för honom. (Tidigare fick han använda åror och segel när han skulle iland). När hans två söner (Viktor och Holger) blev vuxna och började ägna sig åt fiske for de till stan på lördagar och sålde fisk och uträttade de ärenden som behövdes."

"Mala blev med åren lite krasslig och orkade inte med hushållet utan det blev aktuellt att skaffa hemhjälp."

"År 1931 på hösten kom jag (Tyra Olsson senare Sjöberg) till Tjöja och blev kvar därute i åtta år." "1936 just när sommaren övergick till höst, somnade hon (Mala) in lugnt och stilla."

"Anders-Petter molade och arbetade jämt men han hade aldrig bråttom, han höll jämn takt och han gnolade och sjöng medan han arbetade och han tyckte aldrig att någonting var besvärligt. 'En hinner mä allting bare en gört när dä ska göres'."

Källa: "Skärgårdsliv kring Säterholmens fyr" av Tyra Sjöberg

Anders-Petter
på Tjöja med
medaljen på
bröstet, som
han fick för
långvarig och
trogen tjänst.

Albin Andersson

1876–1969

Makan Signe

1881–1973

Rud

9

Signe och Albin ärvde gården Ängen. Albin var fiskarbondе liksom sin far. Albin köpte senare gården Bäckvik i Rud för att dottern Greta och hennes man Arvid inte skulle emigrera till Amerika. Albin var morfar till Arne Eriksson (Hammarö Skärgårdsmuseum). Hyperitstenen stod jämte flaggstenen ute vid Ängen, Rud och det var hans önskan att ha denna till gravsten.

Källa Hammarö Skärgårdsmuseum och Kerstin Eriksson

Folke, Signe och Albin
vid sitt hem i Ängen.

En av Hammaröns äldsta invånare förre fiskaren **Albin Andersson**, Ången, Rud, avled på söndagen i en ålder av 92 år. Med Andersson har en äkta hammaröfiskare av den gamla stammen gått ur tiden. Han lärde yrket av sina fäder och bedrev fiske i större skala över hela Väneren i sin krafts dagar. Vid sidan av fisket hade han även en mindre jordbruksegendom som han för något år sedan avyttrade till Hammarö köping. I yngre dagar deltog han även i det kommunala arbetet inom Hammarö. "Albin i Ånga" var en hedersman som alltid ville sina medmänniskor väl och alltid bevarade sitt goda och glada humör även i ålderns dagar. Han sörjes närmast av maka, barn, barnbarn samt barnbarnsbarn.

TILL MINNE TEXT 1969

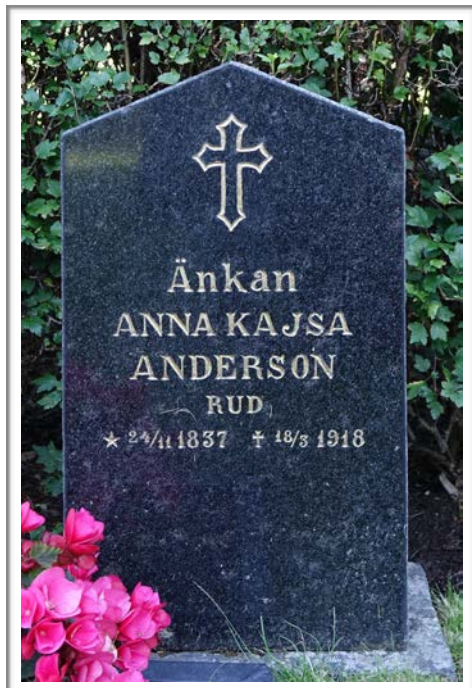

91 år fyller den 24 februari fru **Signe Andersson**, Gunnarskärsgården, Skoghall. Fru Andersson är född i Bärstad på Hammarön, där hon tidigt fick hjälpa till i hemmet och på egendomen hade

man tre kor och häst. 1903 gifte hon sig med Albin Andersson i Rud. Han var fiskare och låg ofta ute på Väneren långa tider på fiske. Fru Andersson fick då sköta jordbruket med två kor. Lax, lake, gös, siklöja m.m. fördes i land. Hon fick vara med och ta reda på fångsten, medan maken svarade för försäljningen i Karlstad. Man hade mycket sommarfolk på sin egendom i Ången, där man sålde ut inte mindre än 18 tomter för sommarstugor. Sommarstugägarna lärde sig uppskatta det glada paret "Albin och Signe i Ånga". Slutligen sålde man resten av sin egendom bl.a. ett vackert strandområde — som Albin Andersson behållit för sin båtstad — till kommunen, som nu gjort en fin badplats där.

Hennes make, som avled för tre år sedan, blev 92 år. Själv är hon på väg att bli lika gammal och hon har själsförmögenheterna och sitt glada humör i behåll.

NWT 3 juni 1979

Änkan
Anna Kajsa
Andersson
Rud
1837-1918

Anna Kajsa Larsdotter var gift med fiskaren Anders Gustav Andersson, 1837-1903. Familjen bodde på gården Ängen i Rud, Hammarö.

Anders omkom i en drunkningsolycka och återfanns aldrig. Av den anledningen fick hans namn inte stå på gravstenen. Han var ej nedlagd i vigd jord. Detta var en stor sorg för Ann Kajsa. Källa Kerstin Eriksson 2012

Fotografiet nedan från vänster:

Parets son, Albin Andersson, Anders Gustav och Anna Kajsa.

Gottfrid
Gustafsson
1887–1953
Makan Hanna
1890–1920
Rud

11

”Gottfrid arbetade som yrkesfiskare. Han sade att om han någon gång skulle råka ut för något och känna sig dålig- då skulle han knyta fast sig i årorna. ”Då finns jag i alla fall kvar i båten”. När Gottfrid saknades slöt hela fiskarkåren upp och sökte tillsammans med bogserbåten Belos. Man fann honom fastknuten vid den sjunkna båten. För att hedra honom knöt fiskarna fast sina ”små flaggor” (användes till näten) vid båtshakarna som på halvstång och rodde förbi Skansviken Rud, där han var hemmahörande.”

Muntlig källa: Kerstin Eriksson

Södra kyrkogården Kv 5 047 AB

12

Missionären Elin Carlsson 1889 - 1985

Rom 14:8

"Carlsson, Elin, Walfrida, missionär, f. 22.6.89 i Hammarö s:n, Värmland. Föräldrar: hemmansäg. Karl Andersson o. h. h. Sofia, f. Jonsson. Genomg. församlingstjänarinnekurs 13, sjuksköterskekurs 16-18, Teol. Sem. 20-21, språkstudier i Frankrike 21-22, Ec. Hyg. Med. Trop. i Bryssel 26, laboratoriekurs i Leopoldville. Missionär i Kongo 22-55, pens."

Text/foto på Elin från "Biografiskt album för Svenska missionsförbundet/1964"

Artikel från
Svensk
Veckotidning nr 11,
den 15 mars 1985

TILL VILA

ELIN CARLSSON

Missionär Elin Carlsson har fått hembud. Det skedde måndagseftermiddagen den 25 februari på Kronoparkens sjukhem i Karlstad. Hon var inne på sitt 96:e år och var beredd på och längtade också efter uppbrotsordern.

Missionärskallelsen blev aktuell för Elin mycket tidigt. Det skedde första

gången när hon hörde berättas om att missionär Maria Nilsson från Nössemark i Dalsland hade avlidit på båten på väg hem från Kongo. Elin var bara 10 år då. Tanken på att gå in i den gärning som hade varit Marias släppte henne aldrig och den fanns med under hela hennes utbildningstid då hon utbildade sig till sjuksköterska. Hon har berättat att hindren var många för att kallelsetanken skulle förverkligas, men när vägen äntligen öppnades kände hon att hon gick in i uppgiften ledd av Herren själv.

Den vissheten skulle hon behöva under många påfrestande år och den hjälpte henne att bära och dela sina medmänniskors bördor och

lidanden och att aldrig miss-trösta.

Hösten 1920 till våren 1921 studerade hon vid Teologiska Seminariet på Lidingö och reste på hösten 1921 till Paris för språkstudier. Därifrån blev det upp-brott redan i mars 1922 och när hon i april nådde Mukimbungo och var på väg uppför backen till sjukstugan där Maria Nilsson drygt tjugo år tidigare arbetat, då kände Elin att hennes tankar som 10-åring inte bara var barnafantasier. Hela hennes första arbetsperiod fram till sommaren 1925 tjänstgjorde hon vid Mukimbungo. Större delen av hennes fortsatta gärning blev också förlagd till samma land, Belgiska Kongo, nuvarande Zaïre, med un-

dantag för några år i Franska Kongo.

Elin kom hem till Sverige efter sin tredje arbetsperiod i Kongo strax före andra världskrigets utbrott 1939. Kriget hindrade henne länge från att fara ut igen, men den 16 mars 1943 reste hon tillsammans med sex andra missionärer mitt under brinnande krig ut igen för att avlösa trötta missionskollegor.

När hon under sin femte och sista period kom från Ngouedi över bergen till Kingoyi för att ta över sjukvården/där, kom hon med obrutna krafter och ett engagemang som gjorde att alla kände att hon brydde sig om dem. Hennes engagemang för Afrikas folk

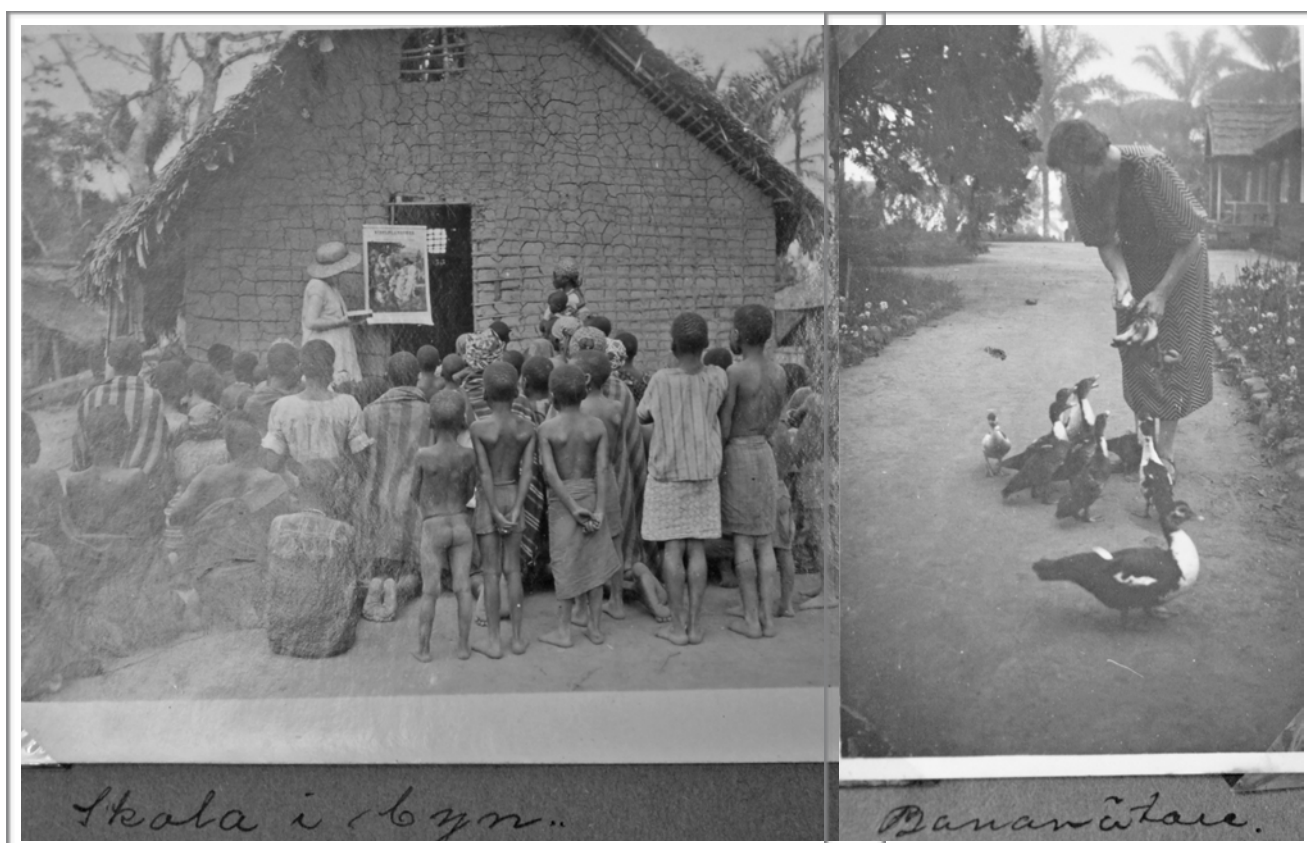
upphörde inte när hon kom hem i december 1955. Många är de sändningar med sjukvårdsmateriel m m som på hennes initiativ gått ut till Kongo och Zaïre och hon kunde tala om människorna därnere på ett sätt som gjorde att vi kände att de angår oss.

En Guds tjänarinna och en sann vän har lämnat oss. Vi saknar henne, men vi tackar också Gud för vad Han gav oss genom henne.

Folke Björk

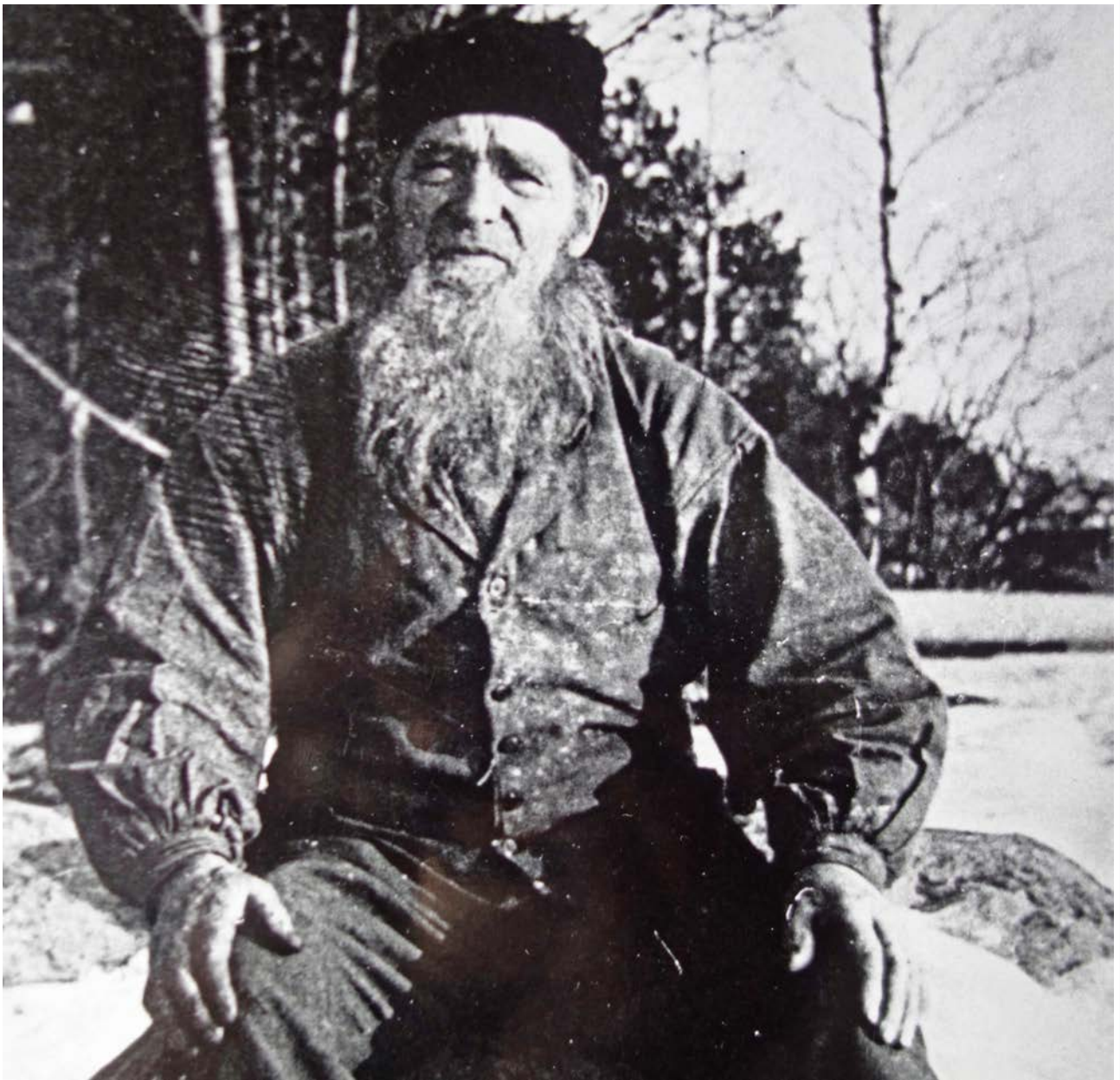
Bilder som Missionären Elin Carlsson skickade hem från Kibunzi i Afrika.
Bilderna nedan visar Elin när hon undervisar barnen i byn och matar fåglarna med banan. Det är Elin som skrivit i bilderna.

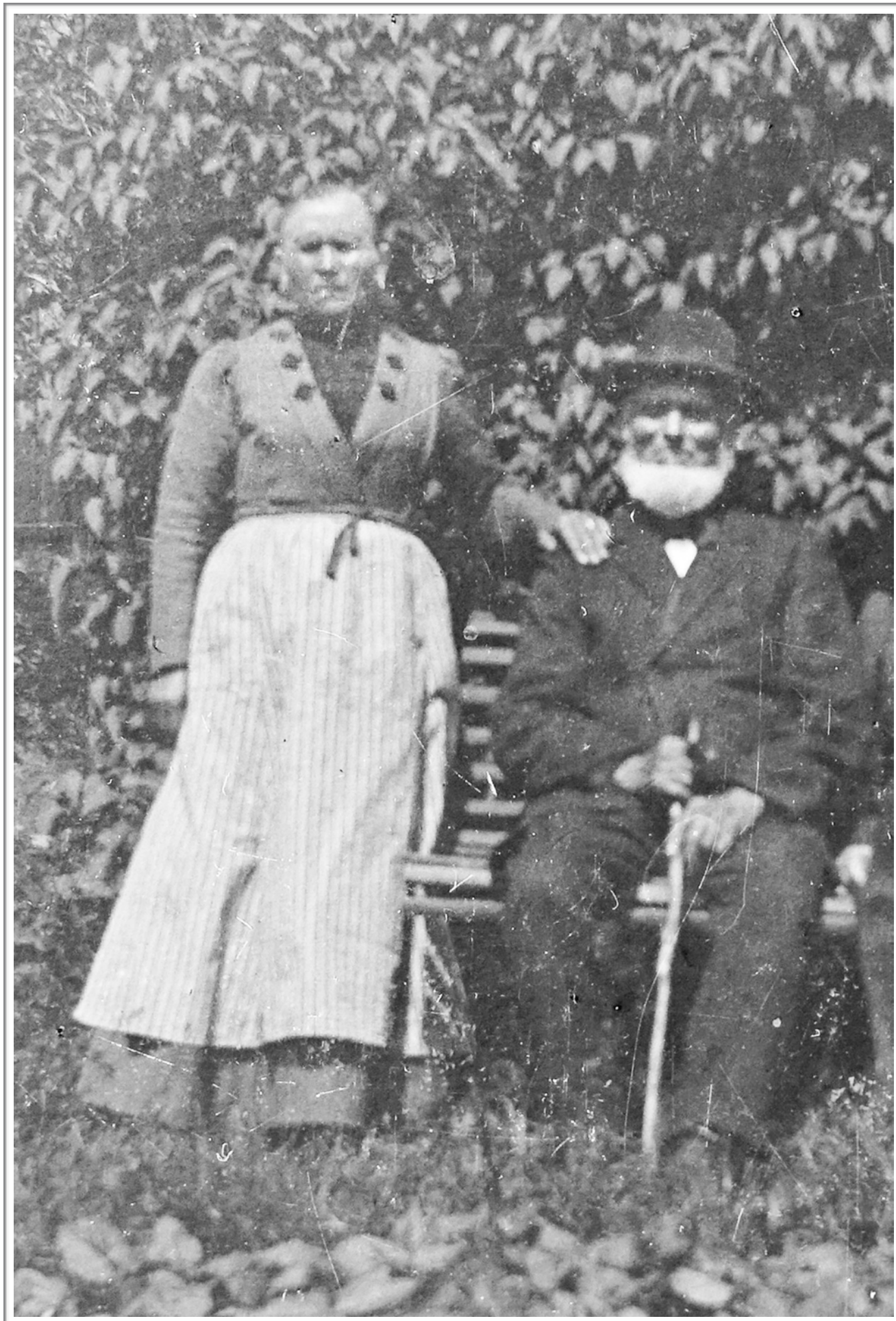

L.G. Nilsson 1842–1919 Rud

Lars Gustav Nilsson mest känd under namnet "Skeppern". Han föddes i Fogelvik, Värmland 1841 och dog 1919, Rud, Hammarö. Han flyttade till Hammarö och blev fiskare. År 1866 gifte han sig med Sara Lovisa Larsdotter född 1835. De fick flera barn varav tre döttrar som emigrerade till Amerika. Sara Lovisa dog 1885. Efter hustruns död gifte han 1889 om sig med änkan Maria Nilsson, född 1850, som hade tre döttrar.

Maria Nilsson och hennes far Erik Petter Jonsson, född 1827.

Södra kyrkogården Kv 5 071

14

Kristina Olsson 1850–1934 Skoghall

Kristina Nilsdotter föddes i
Gillberga.

Som ogift bodde hon först i Hägensbergs
skola. Hon gifte sig 24 januari 1864
med O. P. Olsson (1840–1916), från Ölserud.

Paret flyttade till Torp, Hammarö. Kristina
utbildade sig till barnmorska i Göteborg och
1873 anställdes hon som den första
barnmorskan på Hammarö.

BARNMORSKE-LÄROANSTALTEN

I

G Ö T E B O R G,

inrättad på grund af KONGL. MAJ:TS Nådiga Bref den 13 December 1855,

Gör härmed vederligt: Att, sedan i enlighet med föreskriften uti 5 § af Kongl. Maj:ts
Nåd. Reglemente för Barnmorskor af den 28 November 1856, inför Deputerade af Kongl. Sundhets-Collegium,
Afgångsförhör blifvit anställdt med *Christina Olsson, född*
Nilsdotter från Carlstads Län

och hon dervid ådagalagt *Berömlig*
insigt och skicklighet i de stycken, som till Barnmorskeyrket höra; så varder hon genom detta öppna Bref
till Barnmorska antagen samt iklädd alla de rättigheter och skyldigheter, som gällande lagar och författningar
utstaka, äfvensom hon fått sig tilldelat ett exemplar af det ofvan åberopade Nåd. Reglementet till noggrann
erterlefnad och blifvit hänvist till vederbörande Embetsmyndighet för att den föreskrifna Barnmorske-eden aflägga.

Göteborg den *28 December* 1867

G. Hjorth
Professor och Direktor för Barnmorske-Läroanstalten i Göteborg.

Kristina och O.P. Olsson fick fyra barn. Axel f. 1864 emigrerade till Amerika. Anders 1866-1960, Anna-Christina 1870-1873 och Maria 1878-1949.

Fiskaren

Arvid Ericsson

1899–1964

Margareta (kallad Greta)

1903–1978 Rud

Tilläggssten:

Arne Ericsson 1925–2007

Bäckvik, Rud

Gretas föräldrar Signe och Albin Andersson köpte gården Bäckvik i Rud för att Greta och Arvid inte skulle emigrera till Amerika. Arvid var yrkesfiskare och valde att inte bruka jorden på gården Bäckvik.

Parets son, Arne föddes 1925.

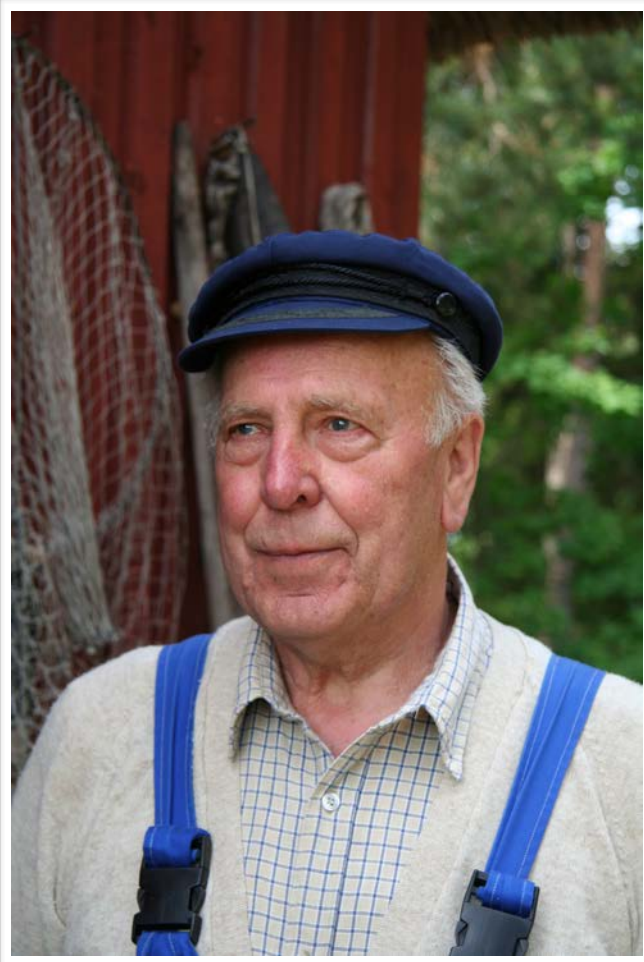
Text/foto från Skärgårdsmuseet Hammarö

Arne Ericsson, 1925–2007, var son till Arvid och Greta Ericsson. Arne gifte sig med Kerstin Ericsson och var bosatt i Bäckvik, Rud.

Arne fick från unga år hjälpa sin far Arvid i fisket och fick på så vis sina ingående kunskaper om yrket. Han själv kom däremot att arbeta inom industrin men hade hela sitt liv fisket som fritidssysselsättning. Arnes stora samling av fiskeföremål kommer till största delen från personer i hans släkt. I sin sjöbod samlade han nät som han ärvt efter sin far och morfar. Han gjorde sig aldrig av med gamla långrevar, mörtstugor och länspumpar och på auktioner ropade han in såtkrokar, besman och andra redskap.

Arne Ericssons samling av föremål från Vänerfisket är idag en av de mest omfattande och kompletta, mycket beroende på att han var en av de få som tidigt insåg föremålens kulturhistoriska värde och hur viktigt det var att de bevarades för framtiden. Skärgårdsmuseet i Hammarö kulturbygd är till stor del uppbyggt på Arnes samling.

Text/foto från Hammarö Skärgårdsmuseum

Interiörbild från Hammarö Skärgårdsmuseum.

Johan
Henriksson
1889–1973

16

Makan Anna
1903–1992
Rud

Södra kyrkogården Kv 9 007U-2

"Anna föddes i Stockholm den 6 mars 1903. Hennes mamma var städerska. Vem hennes pappa var vet hon inte" "-Jag träffade min mamma många gånger men det blev aldrig så att jag frågade vem min pappa var."

"Vid fyra månaders ålder kom Anna som fosterbarn till Väse i Värmland." "Där bodde Anna ända till 1930, då hon flyttade till Nordsocken. Där träffade hon sin man Johan och de gifte sig 1931. Johan och Anna flyttade efter två år till Holken i Rud, där Anna bor kvar än i dag." "Gården Holken stod öppen för traktens alla ungdomar. Här fick de åka på hölasset. Många är de vuxna som idag med något nostalgiskt i blicken ser tillbaka på tiden hos Johan och Anna."

Paret drev ett jordbruk i 40 år tillsammans och fick tre barn, men alla dog tidigt. "-Vi hade tre pojkar, men vi miste dem alla tre. Det var jobbigt...den äldste hade varit 55 år nu." "Efter en lång tystnad säger hon: Killingarna blev mina barn och en del blev det horn på, sa jag till folk. Ja, hade du väntat dig något annat, skämtade de." "På Holken fanns kor, hästar, höns och katter. Men Anna ville ha fler. En granne hade getter. Och det var något som hon gärna ville se på gården. Hon tjtade på gubben sin att hon skulle få skaffa en get. Men han sa nej. Till slut, när hon tjtat ett tag stod han inte emot längre. Anna fick köpa sin killing."

"I år skulle Johan ha varit hundra år, den siste augusti. Han dog 1973 och sedan dess har jag varit ensam med mina djur. Det var svårt när han dog. Men det är konstigt, det går ändå...det måste gå."

Källa: Året runt Bo Johansson

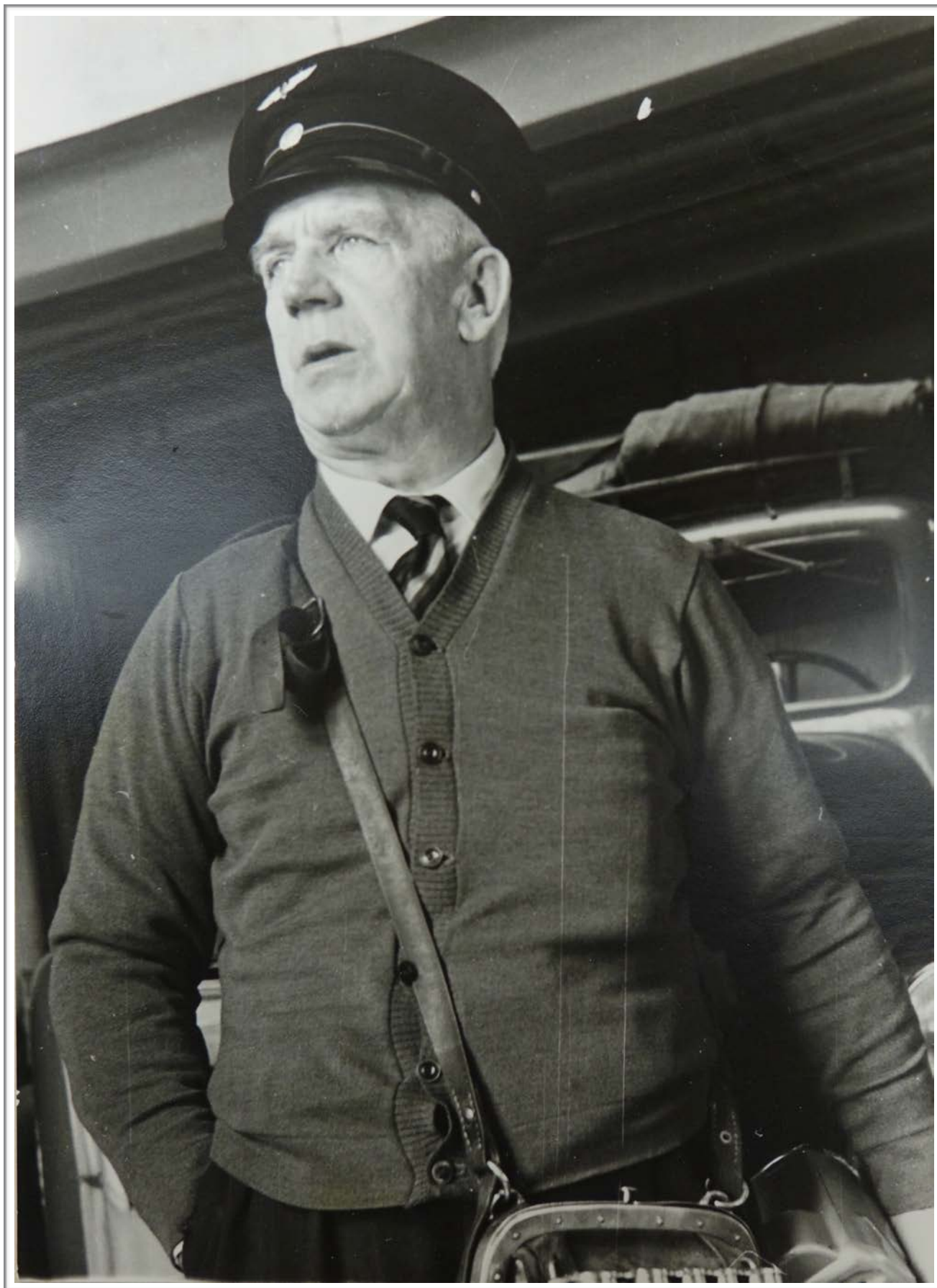
Bussförare
Karl Persson
1898–1969
Hustrun Daga
1902–1995

”Förre bussföraren Karl Persson, södra vägen 26, Skoghall avled på tisdagen i en ålder av 71 år. Den bortgångne som var född i Timrå i Västernorrlands län, hörde till en av veteranerna inom NKIJ:s järnvägs- och busstrafik. Han började 1919 som lokputsare och smörjare vid Karlstads östra station och kom till NKIJ-bussarna i Skoghall kort efter att dessa börjat köra i Skoghall. Han hade där anställning i 35 år innan han pensionerades. Persson sörjes närmast av maka, barn, barnbarn samt syskon.”

Minnestext i lokaltidning 12/11 1969

Bussföraren Karl Persson

Södra kyrkogården Kv F 076U

Fyrvaktaren
G. H. Olsson 1877–1929
Sätersholmen
Hustrun Hulda 1886–1950

"Min far, 'Gustav på Holmera', efterträdde sin far, August, som förvaltare på Sätersholmens fyr någon gång omkring 1912. Det var ett hårt men fritt liv att vara förvaltare på den tiden. Lönen bestod av 375 kronor om året samt fri bostad och fri ved. Men pappa var dessutom prickhållare. Detta innebar att han satte ut prickar och sjömärken så att fartygen hittade rätt i farlederna." "När första världskriget var

slut och det var dåliga tider och ont efter mat då köpte pappa en tio tunnlands egendom i Holken på Hammarö. Men han skötte även fyrvaktarsysslan och fiskade så mycket som tiden tillät." " År 1926 sålde pappa egendomen, då var både han och mamma trötta på bonde livet."

Gustav och Hulda på Hölmera med barnen Thyra och Ivar.

Hulda på Hôlmera klipper fåren.

"Den 15:e januari 1929 for pappa till stan för att handla hem mat, och det var sista gången vi såg honom i livet. En köpman från Karlstad skulle, tillsammans med sin fru, skjutsa honom hem i bilen. De körde genom isen i Säterholmsundet och omkom alla tre."

Efter olyckan övertog Tyras mor Hulda, då 41 år, fyrvaktarsysslan, Tyra var 15 år och hennes yngste bror Ivan, 13 år. De två äldre syskonen var ute var och en på sitt håll. Äldste brodern for på sjön och systemen hade plats på en lantgård.

Tyra berättar: "Pappa hade arrenderat fiskevattnet kring holmarna bredvid fyrholmen och det fick mamma ha kvar. Ivar och jag band ryskor och började fiska gädda på våarna."

"Första året sen vi blivit ensamma hade vi ingen ko, mamma orkade inte med det, utan vi fick köpa mjölk. Detta var många gånger ganska besvärligt, särskilt vintertid. Att gå över isen i snö till knäna och bära en mjölkflaska som släpade i snön det var inte lätt. Skidor hade vi inga."

Ur boken Skärgårdsliv kring Sättersholmens fyr av Tyra Sjöberg

Bror Karlsson 1897- 1988, Makan Astrid 1904-1999
Sonen Lennart 1931-1959 Östanås

19

Bror Karlsson föddes i Geterud och var ett av 11 barn till Oskar och Karolina Andersson. Bror övertog fisket efter sin far och var fiskare i många år. På senare tid var han anställd på Flottningsföreningen. Bror var medlem i Hammarö missionsförsamling där han var med i kören/musikföreningen och spelade mandolin. Han var under en tid ordförande och ledare för juniorer och i ungdomsföreningen.

Astrid var äldst av sju syskon, föddes i Östanås, barn till KG och Hanna Olsson. Hon var sömmerska, gifte sig med Bror Karlsson och fick två barn Solveig och Lennart. Astrid var också hon aktiv inom Hammarö Missionsförsamling.

Solveig Nyström

Lennart Karlsson född 13 mars 1931 Geterud, Hammarö

Efter studentexamen vid Karlstad högre allmänna läroverk utbildade Lennart Karlsson sig till flygare vid F5 Ljungbyhedsflygskola. Sin kadett tid gjorde han vid F7 Såtenäs flygflottilj. Lennart valde att bli reservare i flygvapnet och fortsatte sin civila utbildning på GCI. Som färdig gymnastikdirektör tjänstgjorde han vid Värnamo läroverk. Under en flygövning 9 juli 1959 vid F6 Karlsborgs flygflottilj störtade Lennart med A32 Lansen i Vättern. Lennart avled endast 29 år gammal.

Oscar
Andersson
1864-1954
Geterud
Karolina Andersson
1865-1941
Familjegrav

Barnrik familj.

Oskar Andersson med familj.

Far och mor, omgivna av 11 välskapade barn, är det inte en vacker syn?

Här avbildade familjegrupp är Oskar Andersson, hans hustru Karolina, och deras 11 barn, boende i Geterud, Hammarö i Värmland.

Herr och fru Andersson äro barnfödda å Hammarö. De gifte sig i unga år och övertogo efter föräldrarna ett mindre jordbruk. Detta tillika med fiske i sjön Vänern har varit deras förvärvskälla.

Och man kan förstå den strävan och den möda som ligger bakom att med arbetet för dagen uppehålla en så talrik familj, och det kan tilläggas, att Anderssons föräldrar hos dem erhållit vård till döddagar.

Oskar Andersson, som är en både praktisk och begåvad man, har många förtroendeuppdrag inom församlingen. Han är ledamot i barnavårds- och taxeringsnämnden, kommunalfullmäktig, ordförande i Ruds missionsförening, och har varit söndagsskollärare i 30 år. Han har ej låtit det ideella ge vika i kampen för brödet.

Herr och fru Andersson ha heder och glädje av sina barn. Flera av de vuxna äro ute på egen hand, några av döttrarna äro gifta med präktiga män, några av barnen hjälpa föräldrarna med arbetet i hemmet.

E—n. S.

fullt ansvariga för sina gärningar men den andra räknliga. Betänk vilken stor procent av oss individer utgör! Betänk huru farligt det måste vara att viktiga nödvändiga angelägenheter inhävas av personer som den enda dagen skola anses för nöka, men den andra dagen äro de valvare för både födda idioter och fullt utbildade darrhjon! Betänk också att de uppehålla systemet, huru pass kloka skola de få anse sig som kloka! P. Snapp.

Karolina flyttade som liten till Hammarö, 1869, tillsammans med flickan, 1869, tillsammans med familjen till Hammarö från Fryksände församling. De bodde allra först i torpet Sundsvik vid Sätterviken. När Karolina var 21 år gifte hon sig med Oskar Andersson.

Frysände församling. De bodde allra först i torpet Sundsvik vid Sätterviken. När Karolina var 21 år gifte hon sig med Oskar Andersson.

Muntlig källa: Solweig Nyström

Emil Hammarin

1849–1929

Hans maka

Matilda

1847–1931

Älskad i livet

Saknad i döden

Emil Hammarins föräldrar var Olof Hammarin, född 1816 i Toverud, och Anna Lena Hansdotter, född 1818 i Rud på Hammarö. Emils pappa Olof omkom, liksom sin far, genom drunkning den 7 februari 1851. Emil gifte sig med Matilda Andersdotter, född 1847. Emil var hemmansägare i Rud och avled där den 3 mars 1929.

Jordfästningen ägde rum i Hammarö kyrka och förrättades av kyrkoherde J. H. Ramström. Matilda avled 28 november 1931, också hennes jordfästning ägde rum i Hammarö kyrka. Hammarö en hembygdsbok

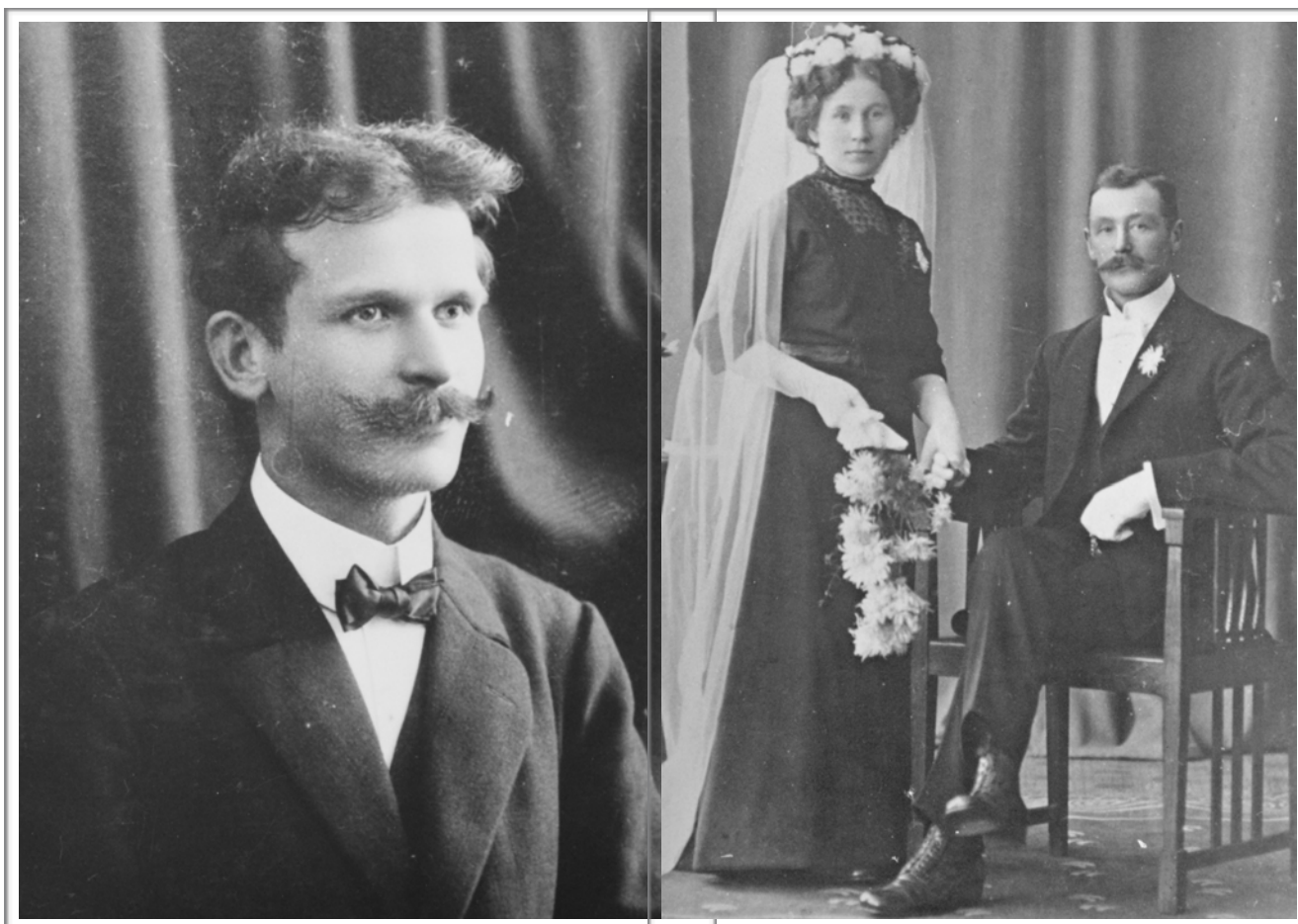
Gustaf Emil Hammarén och h. h. Matilda framför deras hem i Rud. Bredvid hästen deras medhjälpare i jordbruket.

Skräddarmästare Ivar Svensson 1881-1934 Hustrun Frida 1893-1982 Sonen Åke 1921-1929

Ivar Svensson var ett av de tretton Sörviksbarnen. Arbetade som skräddare. Han hoppade på kryckor då han drabbats av barnförlamning. Ivar var musikalisk och ledde musikkår med mässingblås samt Skoghalls manskör. Köpte Lillmossen 1920.

Samtal 4/9-12 med Hilding Augustsson

23

Fiskaren
Paul Andersson
1893–1991

Makan Maja 1896–1991

Anna Martina Andersson

Paul i Torp in memoriam

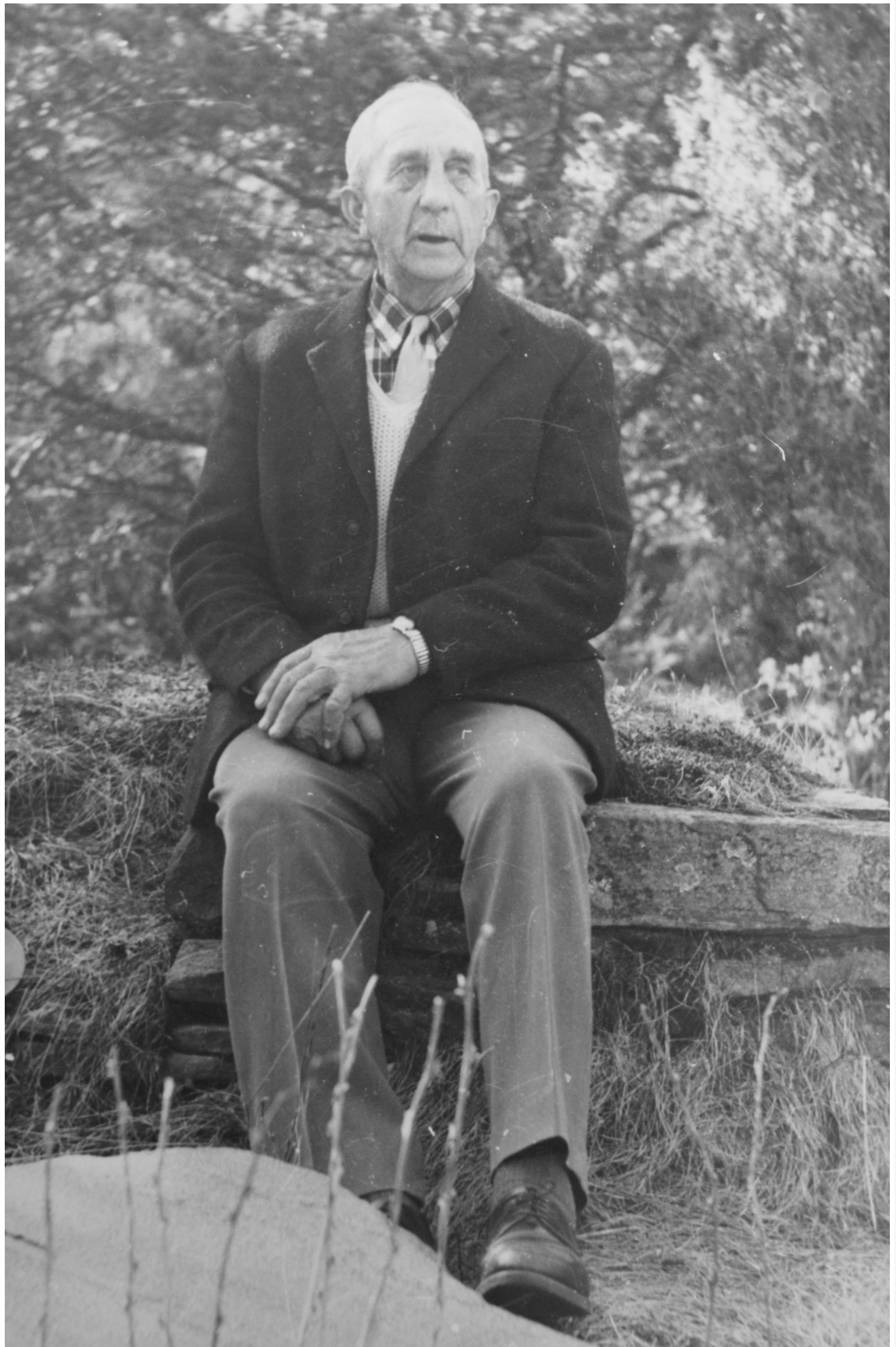
Vår värderade älderman, Paul Andersson, har hastigt gått ur tiden denna sommar. Paul var 78 år men trots sin höga ålder stod han mitt i sin livsgärning. Han for som vanligt ensam ut och vittjade sina nät på morgonen den dag som skulle bli hans sista. Vi står i vördnad och respekt inför minnet av Paul och känner djup tacksamhet över att ha fått räkna oss till hans stora vänkrets. Hans föredömliga livsstil och goda råd har påverkat många sinnen att verka för redbarhet och nykterhet.

Det är inte avsikten, att här redovisa alla de uppdrag Paul ägnade merparten av sin fritid åt inom föreningslivet och för kommunen. IOGT låg hans hjärta närmast, och där var han logen Hammarö Fästes självskrivne ledare. Det var tillsammans med andra SGU-ungdomar han bildade Hammarö Folkdanslag 1923. Efter en passiv period för folkdansen under 30-talet var Paul med om att reorganisera laget år 1942 och blev dess ordförande ända till 1969. Sålunda kom Paul att för hammaröborna personifiera Hammarö Folkdanslag, vars övningar och uppvisningar han själv aktivt deltog i in i det sista. Paul förkroppsligade i lika mån Hammarö Hembygdsförening där han blev medlem 1931, ledamot av styrelsen 1945, ordförande från 1958 och elva år framåt. Vid sitt fränfalle var Paul alltjämt aktiv ledamot av styrelsen.

Vi skall alltid minnas Paul för hans djupa ansvarskänsla för hans stillsamma humor och för hans aldrig sinande arbetsvilja

För Hammarö Hembygdsförening
Kamraterna i styrelsen

Södra kyrkogården Kv 2 013ABC

24

Alexander Rudin 1861–1939
Hustrun Maria 1861–1951 Rud

Alexander Rudin var indelt soldat från 1882 med avsked 1911, han var den sista knekten på Rud.

”Enligt ett beslut från 1683 skulle bönderna i ett landskap sätta upp och underhålla ett regemente på 1200 man. Landskapet delades upp i rotar som bestod av ett antal gårdar. Varje rote hade ansvar för att bekosta en soldat.

För att locka soldater till jobbet fick de förutom lön också ett eget torp där de kunde bo under fredstid. Till torpet fick de också en bit jord där de kunde odla sina grödor och en bit äng som kunde ge deras djur foder under vintern. Vid behov kunde soldaten få lite extra pengar samt säd till åkern och hjälp med gårdens transporter.”

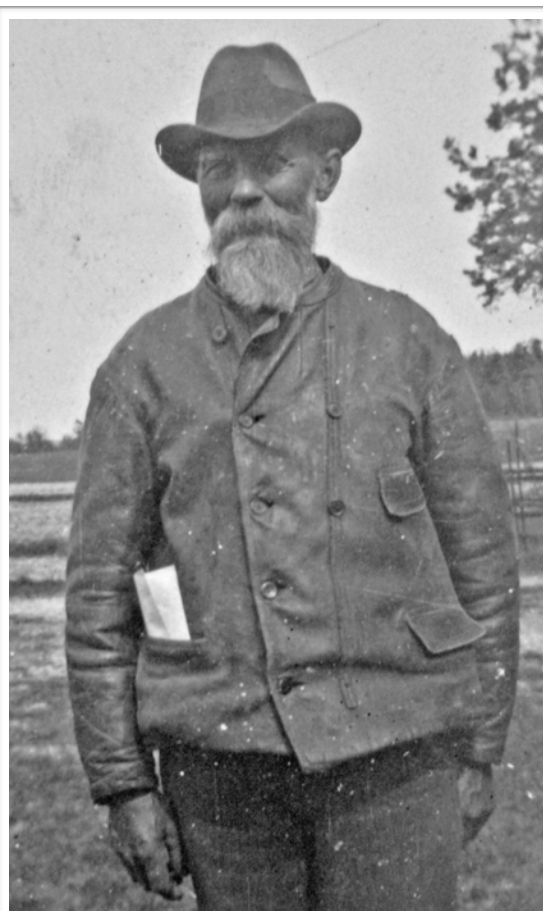
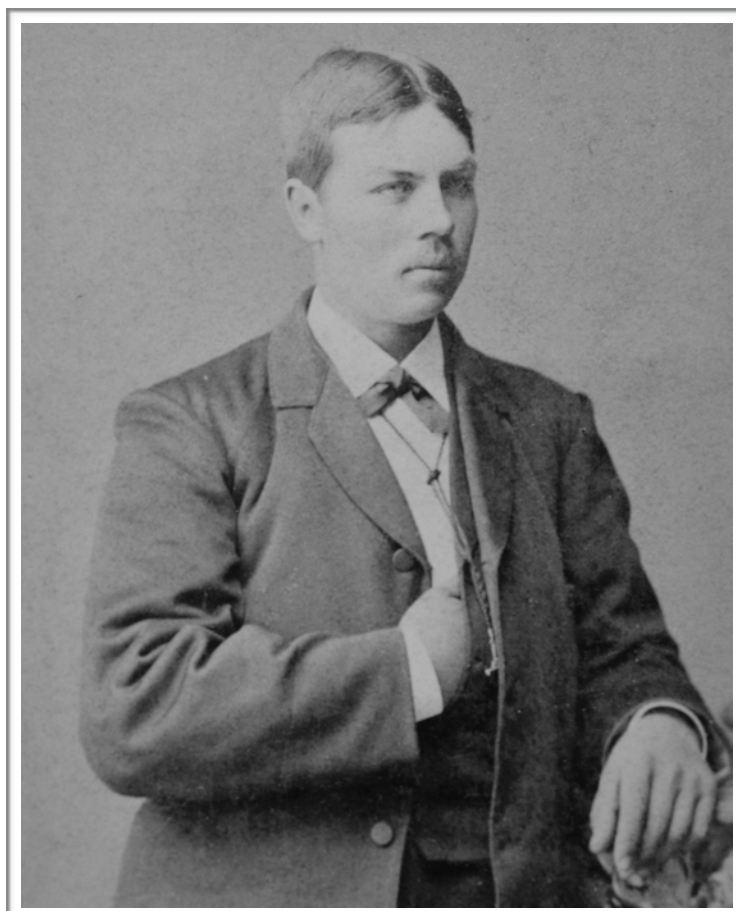
”Indelta soldater fick ofta soldatnamn som binamn. Namnet var knutet till roten, och en nyrekryterad soldat kunde överta företrädarens namn. I och med allmogens antagande av fasta släktnamn under slutet av 1800-talet kom många soldatnamn att bli ärftliga, de utgör ett karakteristiskt inslag i det nutida svenska släktnamnsförrådet.” Källa: <http://www.ts.skane.se/fakta/indelningsverket>

Att Alexander hette Rudin kommer sig med andra ord av att han var knekt i Rud.

Maria Katarina Berg föddes 27 mars 1861. Gifte sig 1885 med Alexander.

Alexander Johannesson-Rudin föddes 7 maj 1861.

Södra kyrkogården Kv 9 114BC

Hjalmar
Jansson

25

1894-1985

Tyra Jansson

1902-1972

Lövnäs

Tyra Ingeborg Andersson, född på Ängbacken, Västra Takene, Hammarö, 27/1 1902. Hon var tidigt aktiv i Missionsförsamlingen i Askhultsrakan, och hennes pappa o bror byggde Askhults missionshus. Hon arbetade bl.a. som barnflicka i Oslo, bakom slottet, och som kappsömmerska en kort tid i Stockholm i Gamla stan. Julafton 1929 förlovade hon sig med Hjalmar Jansson, och de gifte sig 1930. Då byggde de huset på Bryggerivägen, Lövnäs. År 1932 föddes deras dotter Gun. Tyra blev hemmafru, men mycket aktiv inom Missionskyrkan. Hon var med och byggde upp Lövnäs missionskyrka och verkade som vaktmästare där ända fram till början av 1970-talet.

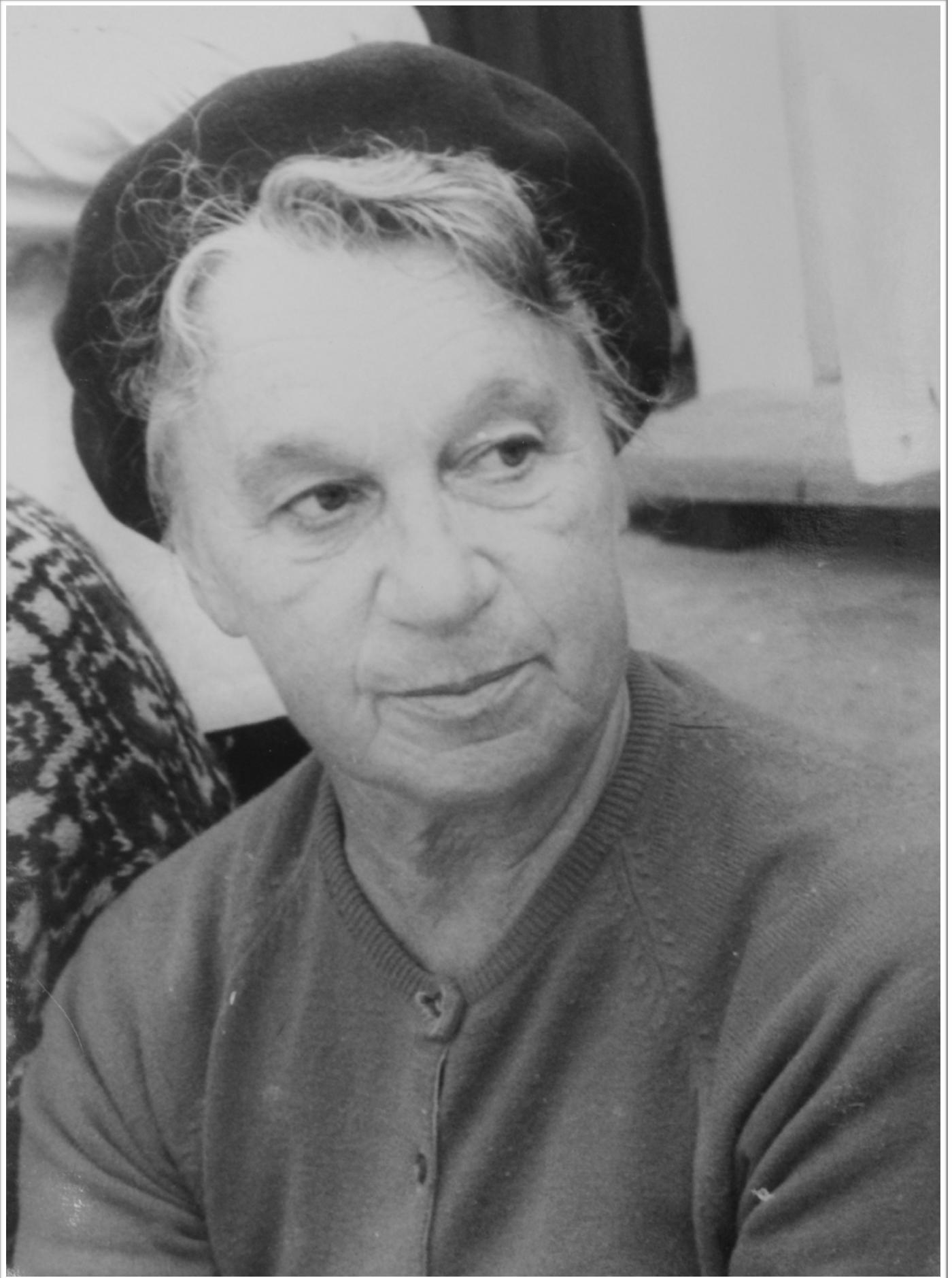
Anne Carlén Hellgren, barnbarn

Södra kyrkogården Kv 9 117ABC

Södra kyrkogården Kv 9 117ABC

Tyra Sjöberg skrev böcker och artiklar, bland annat i Hammarbladet och NWT, om livet i skärgården.. Tyra var också mycket aktiv i Hammarö hembygdsförening.

Nils Sjöberg

1905–1965

Makan Tyra

1901–1989

26

I boken "Skärgårdsliv kring
Säterholmens fyr" berättar Tyra

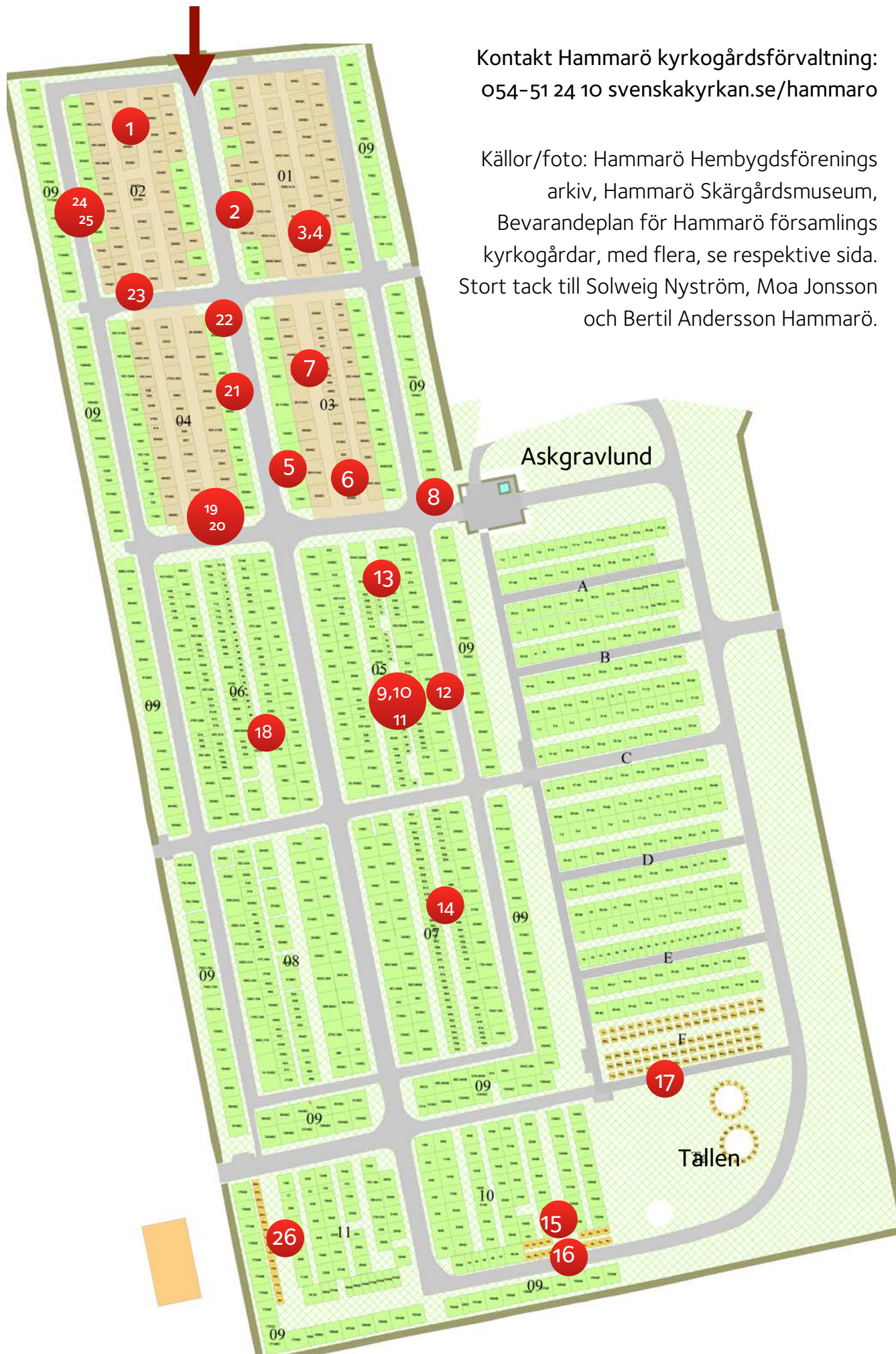
"Som jag själv är född och uppväxt på Säterholmens fyr i norra Vänern så hade jag från mina tidigaste barnaår tillfälle att se fiskare och sjöfolk i utövande av sina yrken dagligen. Först och främst såg jag min far och hans fiskekamrater men också fiskelagen från Rud på Hammarön som brukade färdas förbi Säterholmen till och från fiskeplatserna. Vi barn lärde oss att känna igen de olika båtarna och vi kunde även skilja på klangen från motorerna.

Och på kvällarna höll vi utkik och var inte riktigt tillfreds förrän vi visste att alla hade kommit iland.

Ibland när det blåste på hösten kunde fiskarna från Rud komma iland till oss på fyren och avvakta bättre väder. Då satt vi ungar tysta och lyssnade när de pratade med pappa."

Från vänster Tyra (född Olsson), Ivar Olsson och Holger Andersson på "Tjöja".
Vasstäkt vid Torrholmen på 1930-talet.

Sammanställning av material, layout, foto: Annika Eriksdotter